

กลุ่มผลิตข้าวหอมมือและข้าวสารตำบลตะนาวศรี

องค์การบริหารส่วนตำบลตะนาวศรี จังหวัดราชบุรี

เนื่องจากสภาพพื้นที่ของตำบลตะนาวศรีเป็นที่ราบเชิงเขา สลับกับที่ลุ่ม ไม่เอื้ออำนวยต่อการเกษตรกรรม โดยเฉพาะการทำนาปลูกข้าว แม้จะมีการปลูกข้าวไร่และข้าวนาดอนบ้าง แต่เป็นเพียงจำนวนน้อย ผลผลิตที่ได้จึงไม่เพียงพอต่อความต้องการบริโภคของคนในตำบล อีกทั้งในตำบลไม่มีโรงสีข้าว ราษฎรที่ปลูกข้าวจึงต้องทำข้าวหอมมือบริโภคเอง ประกอบกับเป็นตำบลที่อยู่ห่างไกลจากตัวเมือง ราคาข้าวสารที่นำเข้ามาจากตัวเมืองเพื่อจำหน่ายในชุมชนจึงมีราคาสูง ทำให้ประชาชนซึ่งต้องบริโภคข้าวเป็นอาหารหลักประสบความเดือดร้อนจากการขาดแคลนข้าวเพื่อบริโภคและไม่มีรายได้เพียงพอในการซื้อข้าวมาบริโภคในชีวิตประจำวัน

ข้อมูลพื้นฐานปีปัจจุบัน
: ปี พ.ศ. 2546

อำเภอ: สวนผึ้ง

จังหวัด: ราชบุรี

ประชากร: 5,368 คน

พื้นที่: 202.153 ตร.กม.

ประเภทท้องถิ่น :
องค์การบริหารส่วนตำบล

การเลือกตั้ง : ทางตรง

วิถีใหม่

ในปี 2544 อบต.ตะนาวศรีจึงได้จัดตั้ง "กลุ่มผลิตข้าวหอมมือและข้าวสารตำบลตะนาวศรี" เพื่อให้ชาวบ้านในชุมชนได้มีข้าวสารบริโภคอย่างเพียงพอในราคาถูก และเพื่อเป็นการรวมกลุ่มสร้างรายได้เสริมให้แก่ชาวบ้านในชุมชนด้วย โดยรับซื้อข้าวเปลือกทั้งในตำบลและนอกพื้นที่มาแปรรูปเพื่อจำหน่ายในตำบล

ผลงานที่ได้ดำเนินการ

1. จัดตั้งกลุ่มผลิตข้าวหอมมือและข้าวสาร โดยรับสมัครสมาชิกและระดมเงินทุนจากสมาชิก โดยจำหน่ายหุ้นละ 100 บาท สมาชิกแต่ละคนถือหุ้นได้ไม่เกิน 50 หุ้น หรือ 5,000 บาท มีเงินทุนเรือนหุ้น 50,000 บาท
2. จัดสร้างโรงสีข้าวชุมชนจำนวน 1 โรง สามารถผลิตข้าวหอมมือและข้าวสารได้เพียงพอกับความต้องการบริโภคของประชาชนในตำบล
3. จัดตั้งคณะกรรมการบริหารกลุ่ม จำนวน 17 คน มีหน้าที่บริหารจัดการโรงสีข้าวชุมชน ทำงานประสานกับ อบต.ซึ่งทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงสนับสนุน

การระดมทรัพยากร

ค่าใช้จ่าย/การลงทุน งบประมาณสนับสนุนจาก อบต.ตะนาวศรี ปี 2544 จำนวน 295,000 บาท เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายดังต่อไปนี้

- ค่าก่อสร้างโรงสีข้าว 192,000 บาท
- ค่าเครื่องสีข้าว 1 เครื่อง 85,000 บาท
- ค่าจัดจ้างพนักงานสีข้าวประจำโรงสี 18,000 บาท/ปี

การระดมทุน/การระดมหุ้น งบประมาณจากการระดมหุ้นจากชาวบ้านในชุมชน เพื่อนำมาเป็นเงินทุนหมุนเวียนในการซื้อข้าวเปลือกมาสีจำนวน 50,000 บาท/เดือน

อุปกรณ์/เครื่องมือ

1. เครื่องสีข้าวจำนวน 1 เครื่อง
2. กระสอบบรรจุข้าวสารและข้าวซ้อมมือ 50 กระสอบ/เดือน
3. รถบรรทุกรับส่งข้าวสาร 1 คัน

บุคลากร

1. เจ้าหน้าที่ อบต. จำนวน 2 คน/5 วัน/เดือน
2. คณะกรรมการกลุ่มจำนวน 17 คน/1 ครั้ง/เดือน
4. สมาชิกกลุ่มซึ่งเป็นอาสาสมัครหมู่บ้านละ 1 คน ในการนำข้าวสารที่สีได้ไปจำหน่ายในหมู่บ้านของตน จำนวน 7 คน/4 วัน/เดือน

ขั้นตอนในการดำเนินการ

วัน เดือน ปี	กิจกรรมที่ทำ	ผู้รับผิดชอบ
กร ก ฎ า ค ม 2544	ร่วมจัดเวทีประชุมกลุ่มแกนนำ และรวบรวมรายชื่อสมาชิกกลุ่มเพื่อสรุปการจัดทำ "กลุ่มผลิตข้าวสารและข้าวซ้อมมือ ต.ตะนาวศรี" เสนอสภาอบต. ขออนุมัติงบประมาณสนับสนุนในการสร้างโรงสีและซื้อเครื่องสีข้าว	นายก อบต. / ก ำ น ัน / ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้นำชุมชน
ตุลาคม 2544	อบต.จัดสรรงบประมาณสนับสนุน จำนวน 295,000 บาท	อบต.
ธ ัน ว า ค ม 2544	1. จัดตั้งคณะกรรมการกลุ่ม โดยใช้วิธีเลือกกันเองจากชาวบ้านในตำบลจำนวน 17 คน เพื่อเข้าเป็นผู้บริหารจัดการ โดยมีเจ้าหน้าที่ อบต.เป็นผู้เล็งเห็นสนับสนุน และมีตำแหน่งหน้าที่ ดังต่อไปนี้ • ประธานบริหารกลุ่ม 1 คน • รองประธานบริหารกลุ่ม 7 คน(ผู้ใหญ่บ้านจากทุกหมู่บ้านจำนวน 7 หมู่บ้าน) • กรรมการบริหารกลุ่ม 8 คน • เภรัญญิก 1 คน 2. ระดมเงินทุนจากสมาชิก เพื่อนำมาใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนในการจัดหาข้าวเปลือกมาสี โดยจัดระดมทุนละ 100 บาท ซึ่งสมาชิกแต่ละคนจะถือหุ้นได้ไม่เกินวงเงิน 5,000 บาท (50 หุ้น)	เจ้าหน้าที่อบต./ คณะกรรมการกลุ่ม
กร ก ฎ า ค ม 2545	ดำเนินการก่อสร้างโรงสีข้าวและจัดซื้อเครื่องสีข้าว	เจ้าหน้าที่อบต./ คณะกรรมการกลุ่ม
กร ก ฎ า ค ม 2546	1. จัดหาพนักงานสีข้าวประจำโรงสี โดยจัดจ้างจากคนในชุมชน ซึ่งกำหนดค่าจ้างไว้วันละ 100 บาทระยะเวลาจ้าง 15 วัน/เดือนมีหน้าที่ควบคุมตั้งค่าเครื่องสีข้าวให้สีข้าวในระดับความขาวที่ต่างกัน หากต้องการผลิตข้าวซ้อมมือ ก็จะตั้งค่าเครื่องสีข้าวเพียงในระดับกลาง ซึ่งจะได้อผลผลิตเป็นข้าวซ้อมมือหรือข้าวกล้อง 2. ดำเนินการสีข้าว/ผลิต/แปรรูป ข้าวซ้อมมือและข้าวสารออกจำหน่าย โดยให้ตัวแทนสมาชิกกลุ่มของแต่ละหมู่บ้านนำไปจำหน่าย ทั้งนี้ราคาจะถูกกำหนดตามคุณภาพของข้าว ซึ่งทำให้มีราคาถูกกว่าท้องตลาดทั่วไป	เจ้าหน้าที่อบต./ คณะกรรมการกลุ่ม / ตัวแทนสมาชิกกลุ่มของแต่ละหมู่บ้าน

วัน เดือน ปี	กิจกรรมที่ทำ	ผู้รับผิดชอบ
ทุกเดือน	จัดประชุมคณะกรรมการกลุ่ม เพื่อทำหน้าที่ปรึกษาและติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน	เจ้าหน้าที่อบต./ คณะกรรมการ กลุ่ม

หน่วยงานที่เข้าร่วมดำเนินการ

--หน่วยงาน/องค์กร--

กำนัน / ผู้ใหญ่บ้าน ทุก หมู่บ้านในตำบล

--บทบาทความร่วมมือ--

ปรึกษา เพื่อจัดทำโครงการเสนอสภา อบต. ขออนุมัติงบประมาณ สนับสนุน รวมทั้งลงไปทำความเข้าใจกับกลุ่มชาวบ้านที่ยังไม่เข้าใจ การดำเนินงานของโครงการ

ประเมินผลความสำเร็จ

ก่อนการดำเนินการ

1. ชาวบ้านต้องซื้อข้าวสารจากพ่อค้าคนกลางที่นำมาขายในชุมชน เพื่อมาบริโภคในราคาสูงถึง 200 บาท/ถัง
2. ชาวบ้านที่ประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์ เช่น เป็ด ไก่ หมู ขาดแคลนอาหารสัตว์ เช่น แกลบ รำ เป็นต้น
3. ชาวบ้านส่วนใหญ่มีรายได้น้อย เนื่องจากมีที่ดินทำกินน้อย สภาพภูมิประเทศไม่เอื้ออำนวยต่อการ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม

หลังการดำเนินการ

1. ชาวบ้านในตำบลได้บริโภคข้าวสารโดยไม่ขาดแคลนโดยซื้อได้ราคาถูกกว่าท้องตลาดเฉลี่ย ประมาณร้อยละ 10 – 20 บาท/ถัง เช่น ข้าวคุณภาพระดับกลาง (ข้าวเหลืองประทิว) ราคาถังละ 150 บาท ในขณะที่ราคาท้องตลาดราคาถังละ 200 บาท
2. ชาวบ้านที่ประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์มีวัตถุดิบใช้เป็นอาหารสัตว์พอเพียง หาได้ง่าย โดยรับซื้อจาก กลุ่มโรงสีข้าว
3. ชาวบ้านมีงานทำและมีรายได้เสริมจากหน่วยเศรษฐกิจใหม่ที่เกิดขึ้นในชุมชนคิดเป็นร้อยละ 5-10 จากรายได้ที่มีอยู่เดิม
4. เกิดการรวมกลุ่มผลิตแปรรูปข้าวสาร ข้าวซ้อมมือที่เข้มแข็ง(โดยกลุ่มมีสมาชิกจากทุกหมู่บ้านรวม 70 ครอบครัว) มีความภาคภูมิใจ และสามารถพึ่งพาตนเองได้ รวมทั้งมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ซึ่งจะต่อให้เกิดความสามัคคี

อุปสรรคและการแก้ไขปัญหา

อุปสรรค	การแก้ไขปัญหา
1. ขาดเงินทุนหมุนเวียนที่จะนำมาใช้ซื้อ ข้าวเปลือกมาสี	1. ระดมทุนจากชาวบ้าน ทุนละ 100 บาท โดย สมาชิกถือหุ้นได้ไม่เกิน 50 หุ้น

อุปสรรค	การแก้ไขปัญหา
2. ชาวบ้านบางกลุ่มไม่เข้าใจระบบการบริหารผลประโยชน์ที่จะได้รับ รวมทั้งไม่แน่ใจว่า การรวมกลุ่มจะยั่งยืนหรือไม่ จึงไม่ให้ความร่วมมือกับโครงการเท่าที่ควร	2. ประชาสัมพันธ์และเน้นพูดคุยทำความเข้าใจกับชาวบ้าน โดยใช้แกนนำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และสมาชิกผู้มีความเข้าใจในโครงการซึ่งเป็นตัวแทนของแต่ละหมู่บ้านลงไปพูดคุยอธิบายทำความเข้าใจกับสมาชิกเพื่อนบ้าน
3. การที่ชุมชนยังต้องซื้อข้าวเปลือกจากภายนอกชุมชน บางครั้งราคาข้าวผันผวนตามกลไกตลาดภายนอก ทำให้ต้องเพิ่มกำลังซื้อ อันเป็นการเพิ่มต้นทุนการผลิตมากขึ้น	3. หาวิธีการพัฒนาพื้นที่ปลูกข้าวในตำบลให้สามารถผลิตข้าวให้ได้มากขึ้นในอนาคต
4. กลุ่มยังขาดความรู้ความชำนาญในการซ่อมบำรุงรักษาเครื่องจักรที่ใช้ในโรงสีรวมถึงเทคนิคในการสีข้าว เมื่อเครื่องจักรเกิดขัดข้องต้องอาศัยช่างซ่อมบำรุงจากภายนอกชุมชน	4. ส่งสมาชิกไปศึกษาเทคนิคการผลิตและการบำรุงรักษาเครื่องจักร เพื่อเพิ่มผลผลิตและพัฒนาคุณภาพผลผลิตให้ดียิ่งขึ้น

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

1. ความใจเย็น สุขุม ความมีวิสัยทัศน์ และความรอบคอบของผู้นำซึ่งกล้าคิด กล้าปฏิบัติ ไม่ยึดติดกับการทำงานแบบเดิม มีความอดทน มุ่งมั่นและรู้จักรอคอยเวลาที่เหมาะสม นำมาซึ่งความเข้าใจและความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมแบบมีส่วนร่วม ซึ่งส่งผลให้การแก้ปัญหาตรงเป้าหมายและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน
2. การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ซึ่งเวทีชาวบ้านเป็นรูปแบบหนึ่งที่สามารถระดมความคิดที่หลากหลาย ก่อให้เกิดแนวทางในการแก้ปัญหาย่างรอบด้าน และทำให้คนในชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชนร่วมกัน
3. การเน้นดำเนินโครงการที่ตรงกับปัญหา ความต้องการและความเดือดร้อนของชาวบ้าน ในการประกอบอาชีพ เพื่อหารายได้ในการเลี้ยงชีพ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิตประจำวัน ทำให้สามารถดำเนินการให้สำเร็จลุล่วงได้โดยง่าย

ความยั่งยืนในการดำเนินการ

เนื่องจากข้าวเป็นอาหารหลักที่ทุกคนครัวเรือนต้องบริโภค การก่อตั้งกลุ่มซึ่งมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการบริโภคของคนในตำบล อีกทั้งมีระบบบริหารจัดการที่โปร่งใส ยุติธรรมและเน้นประโยชน์ส่วนรวมของตำบลเป็นที่ตั้ง มีกฎระเบียบข้อบังคับของกลุ่มที่ชัดเจน ย่อมเป็นโครงการที่ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากชุมชนต่อไปในอนาคต

บทเรียนที่ได้รับ

ปัญหาใหญ่ใกล้ตัว เช่น ปัญหาเกี่ยวกับการหารายได้ในการเลี้ยงชีพของคนในชุมชน ต้องได้รับการแก้ไขโดยเร่งด่วน ทั้งนี้ ต้องอาศัยหลักการพึ่งพาตนเองให้ได้มากที่สุด

แหล่งข้อมูลเพิ่มเติม

ชื่อ-นามสกุล : นายปัญญา บุญเลิศ
ตำแหน่ง : นายกองค์การบริหารส่วนตำบล
หน่วยงาน : องค์การบริหารส่วนตำบลตะนาวศรี
ที่อยู่ : หมู่ 1 ตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี 70000
โทรศัพท์ : (01) 8247017

ชื่อ-นามสกุล : จ.อ.เสนอ ศรีถม
ตำแหน่ง : ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล
หน่วยงาน : องค์การบริหารส่วนตำบลตะนาวศรี
ที่อยู่ : หมู่ 1 ตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี 70000
โทรศัพท์ : (032) 395-426

ชื่อ-นามสกุล : นายจีบ จะนุ
ตำแหน่ง : ประธานกลุ่มผลิตข้าวซ้อมมือและข้าวสารฯ และกำนันตำบลตะนาวศรี
หน่วยงาน : กลุ่มผลิตข้าวซ้อมมือและข้าวสารตำบลตะนาวศรี
ที่อยู่ : หมู่ 1 ตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี 70000
โทรศัพท์ : (06) 0292317

ข้อมูลเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปีที่มีการริเริ่มวิถีนใหม่ : พ.ศ.2544

ประเภทของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	องค์การบริหารส่วนตำบล
สถานที่ตั้ง	หมู่ 1 ตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี 70000
ขนาดพื้นที่ งบประมาณรายจ่าย	202.153 ตารางกิโลเมตร 2,150,481.64 บาท (ปีงบประมาณ 2544)
งบประมาณรายได้	4,539,292.94 บาท (ปีงบประมาณ 2544)
จำนวนพนักงานและลูกจ้าง	9 คน ทั้งหมด 6 คน ข้าราชการ/พนักงานท้องถิ่น 1 คน ลูกจ้างประจำ 2 คน ลูกจ้างชั่วคราว
จำนวนประชากร	4,465 คน
จำนวนครัวเรือน	1,314 ครัวเรือน
รายได้เฉลี่ยประชากร	14,000 บาท
ลักษณะของเมืองและ วิถีชีวิตประชาคม	ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มสลับกับภูเขา มีแม่น้ำ ภาษีไหลผ่าน ทิศตะวันตกติดต่อกับเทือกเขาตะนาวศรี ซึ่งกันชายแดนระหว่างไทยกับพม่า ราษฎรในแต่ละ หมู่บ้านประกอบด้วยชาวไทยเชื้อสายต่าง ๆ เช่น กะเหรี่ยง ลาว และญวน เป็นต้น แต่โดยส่วนใหญ่จะ เป็นคนไทยเชื้อสายกะเหรี่ยง ประชากรส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ไร่ข้าว เลี้ยงสัตว์และทำ เครื่องจักสาน สภาพภูมิประเทศไม่เอื้ออำนวยต่อการ ปลูกข้าว ทำให้ประชาชนขาดแคลนพื้นที่ในการ ประกอบอาชีพ นอกจากนี้ระบบสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า โทรศัพท์และแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร รวมทั้ง การคมนาคม ยังไม่สะดวกและไม่ทั่วถึงต่อความ ต้องการของประชาชน